

ΠΑΡΕΥΞΕΙΝΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

Α. Ο ΠΑΡΕΥΞΕΙΝΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΤΟ 19^ο ΚΑΙ 20^ο ΑΙΩΝΑ

1. Οικονομική και πνευματική ανάπτυξη

- **1839:** παραχώρηση των ειδικών προνομίων που προέβλεπε το «Χάτι Σερίφ¹».
- **1856:** παραχώρηση των ειδικών προνομίων που προέβλεπε το «Χάτι Χουμαγιούν²».
- **Μέχρι το 1869:** η Τραπεζούντα έλεγχε το 40% του εμπορίου της Περσίας.
- **1869:** στην Αμισό από τις 214 επιχειρήσεις της πόλης οι 156 ανήκαν στους Έλληνες.
- **Μετά το 1883:** για μεγάλο διάστημα τέσσερις μεγάλοι ελληνικοί τραπεζικοί και εμπορικοί οίκοι της Τραπεζούντας έλεγχαν μαζί με το υποκατάστημα της *Τράπεζας Αθηνών* σχεδόν όλη την οικονομία του ανατολικού Πόντου.
- **1682 – 1922:** το *Φροντιστήριο της Τραπεζούντας*, που είχε ιδρύσει ο μεγάλος Τραπεζούντιος δάσκαλος του Γένους Σεβαστός Κυμινήτης έπαιξε σημαντικό ρόλο στην πνευματική και ηθική ανάπλαση των Ελληνοποντιών και στην ανάπτυξη της εθνικής τους συνείδησης.
- **1880:** το *ελληνικό τυπογραφείο* στην Τραπεζούντα.
- **1912:** προσφορά 12.000 λιρών που έκαναν οι Έλληνες της Σαμψούντας το στο ελληνικό Ναυτικό.

2. Αγώνες για τη δημιουργία μιας αυτόνομης Ποντιακής Δημοκρατίας (1917-1922)

- **Απρίλιος του 1916:** λίγες μέρες πριν από τη ρωσική κατοχή της πόλης έγινε η παράδοση της *Τραπεζούντας* από τον Τούρκο Βαλή Μεχμέτ Τζεμάλ Αζμύ μπέη στο μητροπολίτη *Χρυσανθο*.
- **Φεβρουάριος του 1918:** η κατάσταση είχε αλλάξει ριζικά, όταν ύστερα από την επικράτηση των μπολσεβίκων το 1917, ο ρωσικός στρατός εγκατέλειψε την Τραπεζούντα και η περιοχή ξαναπέρασε στην κατοχή των Νεοτούρκων.
- **Ιούλιος του 1917:** ο ξεριζωμός των Ελλήνων της Μικράς Ασίας εναισθητοποίησε τους Έλληνες της Ρωσίας, οι οποίοι ήδη από το Α' πανελλήνιο Συνέδριο, τον στο Ταϊγάνιο αποφάσισαν την εκλογή *Κεντρικού Συμβουλίου για τη δημιουργία ανεξάρτητου Ποντιακού Κράτους*, με προσωρινή έδρα την πόλη Ροστόβ.
- **Φεβρουάριος του 1918:** πρώτο παγκόσμιο Παν-ποντιακό Συνέδριο, που οργανώθηκε στη Μασσαλία. Κατά τη διάρκειά του ο ίδιος ο Κ. Κωνσταντινίδης, με τηλεγράφημα που έστειλε στον Α. Τρότσκι, ζήτησε επίσημα την υποστήριξη της Σοβιετικής Ένωσης.
- **Δεκέμβριος του 1918:** στο συνέδριο Ειρήνης στο Παρίσι ο Ελ. Βενιζέλος πείστηκε από τις συμμαχικές δυνάμεις και δεν συμπεριέλαβε τον Πόντο στο φάκελο των ελληνικών διεκδικήσεων.
- **Απρίλιος του 1919:** ο μητροπολίτης *Χρυσανθος* επισκέφθηκε τον *Βενιζέλο* στο Παρίσι για να τον ενημερώσει.
- **15 Μαΐου 1919:** η κατάσταση στην ευρύτερη περιοχή του Εύξεινου Πόντου επιδεινώθηκε, όταν ο ελληνικός στρατός κατέλαβε τη Σμύρνη και ένα μέρος της ενδοχώρας.
- **19 Μαΐου 1919:** ο ίδιος ο Κεμάλ οργάνωσε τη δεύτερη φάση των διωγμών, όταν αποβιβάστηκε στη Σαμψούντα.
- **Μάρτιος του 1921:** η *συνθήκη φιλίας και συνεργασίας* που υπογράφηκε ανάμεσα στους Μπολσεβίκους και τον Κεμάλ ήταν το πολιτικό γεγονός που λειτούργησε ως ταφόπετρα του ποντιακού ζητήματος.
- **10 Μαρτίου 1921:** ο μητροπολίτης Αμάσειας *Γερμανός* πρότεινε στον υπουργό εξωτερικών *Μπαλτατζή* συνεργασία με τους Κούρδους και τους Αρμένιους εναντίον του κινήματος του Κεμάλ.
- **17 Αυγούστου 1921 και 4 Σεπτεμβρίου 1921:** οι Πόντιοι απογοητευμένοι, με πρωτοβουλία του *Γερμανού Καραβαγγέλη*, διοργάνωσαν δύο Συνέδρια, στην Κωνσταντινούπολη και στην Αθήνα.
- **Αρχές του 1922:** η τελευταία προσπάθεια ποντοαρμενικής συνεργασίας άρχισε καθυστερημένα, όταν πια τα συμφέροντα των Μεγάλων Δυνάμεως είχαν αλλάξει πλευρά.

¹ Το «Χάτι Σερίφ» ήταν αυτοκρατορικό διάταγμα που εξέδωσε ο σουλτάνος Αμπντούλ Τζεμίτ στις 3 Νοεμβρίου 1839 στην Κωνσταντινούπολη. Το διάταγμα αφορούσε φιλελεύθερες μεταρρυθμίσεις που είχαν στόχο τη βελτίωση των συνθηκών ζωής των υπηκόων της Αυτοκρατορίας ανεξάρτητα από το θρήσκευμά τους. Επίσης προέβλεπε την ισότητα των υπηκόων απέναντι στο νόμο.

² Το «Χάτι Χουμαγιούν» (αυτοκρατορική διακήρυξη) της 18ης Φεβρουαρίου 1856 ήταν μέτρο που ευνόησε τον Ελληνισμό της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Εκδόθηκε από τον σουλτάνο Αμπντούλ Μετζίτ έπειτα από αξίωση των Ευρωπαίων συμμάχων του. Με αυτό το μέτρο καθιερωνόταν πλήρης ισότητα δικαιωμάτων για όλους τους υπηκόους της αυτοκρατορίας, ανεξάρτητα από τη θρησκεία τους.